

Punct de vedere privind

RAPORT DE MEDIU pentru "STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ ÎN CONTEXT METROPOLITAN ORIZONT 2030 2022

Analizând documentul de 194 de pagini am constatat că după stabilirea Obiectivelor de Mediu și a Obiectivelor Strategice, dezvoltarea Direcțiilor de Acțiune urmărește un demers logic și coerent, însă este foarte greu să stabilim o legătură între Direcțiile de Acțiune și portofoliul de proiecte (capitolul 1.6).

Considerăm totodată că evaluarea impactului (6.1. Metodologia de evaluare a impactului) este una subiectivă și punctajul acordat poate varia în funcție de evaluator. De asemenea impactul (pozitiv sau negativ) cumulat în cazul implementării consecutive a mai multor proiecte ar fi fost de dorit (după părerea noastră) să fie analizat.

Analiza scenariilor este foarte dificil de urmărit (dacă se pune problema aplicării scenariului 1, de ce este nevoie de elaborarea SIDU?)

"(9.1. Analiza variantelor strategice, 9.1.1. Scenariul selectat al Planului de Mobilitate Urbană Durabilă

În cadrul PMUD au fost analizate trei scenarii:

1. Scenariul 1 – "A nu face nimic"
2. Scenariul 2 – "A face minimum/scenariul de referință"
3. Scenariul 3 – "A face ceva"

În urma rezultatelor obținute la analiza multicriterială pentru cele 3 scenarii și conform analizei cost-beneficiu, scenariul optim selectat este scenariul nr. 3 – "A face ceva". La alegerea variantei optime au fost luate în considerare și nevoile identificate pentru transportul public motorizat și nemotorizat, propunerile venite din partea echipei de management a Primăriei pentru elaborarea PMUD precum și de noile tendințe europene în materie de transport și protecția mediului transpuse prin PNRR). "

Considerăm că aceste afirmații ar fost bine să fie susținute de documente. Ar fi fost de dorit ca să fie incluse și datele analizei cost-beneficiu.

Într-adevăr pare logic că "A face ceva" este mai bine decât a – "A nu face nimic" sau "A face minimum/scenariul de referință" dar s-a dovedit în cazul multor proiecte că din dorința de "A face ceva" și a cheltui banii disponibili pentru proiecte a dus la realizarea unor proiecte problematice pentru mediu (există studii la nivel european despre "Environmentally Harmful Subsidies".

Noi considerăm că prin realizarea unei consultări mai consistente cu părțile interesate multe probleme ar fi putut prevenite.

În document este menționat:

”SIDU a fost realizată pe principiul „bottom-up”, adică o planificare de jos în sus ce pornește de la nivelul membrilor societății spre autoritatea locală și de la nivel local la nivel național și European. Așadar, pentru a pune în valoare potențialul endogen al teritoriului, strategia pleacă de la măsurile identificate în teritoriul municipiului, transpuse în măsurile propuse la nivel național și European. Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă promovează echilibrul între cele 3 dimensiuni ale dezvoltării durabile: economic, social și de mediu. Conceptul de dezvoltare durabilă, respectiv prioritățile de dezvoltare trasate la nivelul Uniunii Europene au fost integrate atât la nivel național, regional cât și la nivel județean.”

Noi considerăm că implementarea principiului „bottom-up”, este mai curând un deziderat decât o realitate. Dacă totuși ați constatat că SIDU a fost realizat în urma unui asemenea proces ar fi fost de dorit să detaliați acest proces, ce metode au fost folosite, câte evenimente au fost organizate, câte persoane au participat, câte propuneri sau idei au fost integrate în documentul final.

Acest lucru ar fi fost important și de mare ajutor pentru Primăria Tg. Mureș, pentru că metodele de participare publică în România deocamdată sunt mai mult formale decât consistente și în documentele finale realizate numai o mică parte a populației se regăsește, ceea ce face mai dificilă implementarea acestor proiecte.

Mai ales în cazul unui document de o asemenea importanță, care ar trebui să presupună schimbări esențiale privind domenii importante cum ar fi mobilitatea, spații verzi, planificare urbană, care pot răspunde la condițiile noi privind schimbările climatice, implicarea populației este esențială. Exemplul arată că o viziune integrată de dezvoltare nu se poate dezvolta decât cu participarea părților interesate din oraș, cum s-a întâmplat și în cazul unor orașe pe care le putem considera model.

După părerea noastră în elaborarea SIDU Tg. Mureș s-a folosit o metodologie prin care se putea realiza un document care conține o colecție de proiecte, care pot aduce îmbunătățiri în anumite domenii dar nicidecum nu vom avea un document asumat de populație care va determina liniile de dezvoltare pentru viitor.

Dacă vom elabora și promova proiecte care nu sunt integrate într-o viziune de dezvoltare atunci nu vom scăpa de haosul creat în dezvoltarea orașului în ultimii decenii.

Noi am semnalat această problemă într-o scrisoare trimisă Primăriei la data de 14.12.2022, în care am menționat:

1. Prima observație se referă la procedura de organizare a consultărilor cu actorii locali relevanți. Consider că această procedură sumară, prin care s-a efectuat o analiză SWOT (cel puțin în cadrul grupului de lucru la care eu am fost invitat) a fost mai mult formală (nici n-am primit vreun feedback privind rezultatul aceste consultări) și s-a omis o oportunitate bună de a implica real și în mod constructiv resursele umane din oraș în elaborarea unui document așa de important cum este SIDU.
2. În scrisoarea Dv. solicitați să vi-l trimitem ”propunerile de proiecte prioritare”. Având în vedere că este vorba de elaborarea unei **strategii integrate**, considerăm că a solicita proiecte sectoriale (chiar și prioritare) este o greșeală majoră, deoarece proiectele prioritare pot fi foarte bune pentru un teritoriu sau pentru un sector, dar pot fi contradictorii cu alte proiecte

prioritare sectoriale și astfel colectarea acestor proiecte individuale/sectoriale poate crea dificultăți majore în elaborarea unei viziuni integrate, și tocmai din această cauză s-a renunțat la elaborarea strategiilor bazate pe o colecție de proiecte și s-a trecut la elaborarea unei viziuni integrate din care vor fi generate proiectele individuale.

Menționez că haosul prin care trece orașul nostru și criza care se regăsește în mobilitatea urbană, spații verzi, zone funcționale ale orașului se datorează exact lipsei unei viziuni integrate, din perioadele anterioare de planificare și implementarea unor proiecte individuale, care au rezolvat o problemă, dar au generat alte probleme.

Menționez aici numai aprobarea construirii unor zone rezidențiale în zona centrală (vezi str. Arany Janos, Crinului, etc.) și așa sufocată de trafic. În loc ca aceste spații să fie achiziționate de către primărie în vederea realizării unor spații de utilitate comunitară a fost aprobată construirea acestor zone rezidențiale fără o viziune strategică integrată. Cartierele/zonile rezidențiale noi ar fi trebuit să fie incluse în strategia de dezvoltare integrată și să fie asigurate serviciile în zonele respective pentru evitarea necesității de deplasare inutilă a locuitorilor din zonele respective. În viitor propun ca în cazul aprobării de construire a noilor cartiere rezidențiale să aibă în vedere o viziune integrată și cu comunele din zona metropolitană pentru a evita o dezvoltare haotică în continuare, ceea ce se întâmplă, din păcate în prezent.

Un exemplu elocvent este ieșirea din oraș spre Livezeni, unde se construiesc grupuri de locuințe vizibil fără nici o viziune de dezvoltare, și prevestesc haosul în viitorul apropiat. Haosul deja existent în trafic se poate constata deja și în cazul cartierului Unirii.

Referitor la capitolul: **6.2. Evaluarea impactului**

În care menționați:

”Evaluarea posibilului impact asupra mediului cauzat de implementarea SIDU Tîrgu Mureș s-a realizat prin analizarea fiecărui proiect din portofoliu (lista acestora fiind redată în cadrul capitolului 1.6 Portofoliul de proiecte) în raport cu obiectivele de mediu stabilite mai sus.

În funcție de specificul fiecărui proiect și de complexitatea acestuia, acolo unde este cazul, efectele preconizate pot să apară asupra unuia sau mai multor factori de mediu sau de interes protectiv.

În evaluare, acolo unde s-a apreciat că impactul asupra mediului va fi nul sau nesemnificativ, efectele implementării au fost preconizate ca fiind neutre din această perspectivă.

În situațiile în care s-a estimat că un proiect cuprins în strategie ar putea avea efecte asupra mai multor factori de mediu simultan (direct sau indirect), aprecierea s-a realizat ca atare.

Totodată, evaluarea impactului cumulativ al SIDU s-a realizat pentru fiecare factor de mediu sau de interes protectiv în parte, la asigurarea calității acestora contribuind cumulativ mai multe proiecte. Din analiza rezultatelor se evidențiază efectul pozitiv al implementării SIDU Tîrgu Mureș, efectele negative fiind estompate de efectele pozitive. ”

Considerăm că evaluarea impactului ar fi putut realiza mai detaliat, incluzând și date concrete, privind evaluarea impactului.

De exemplu ar fi putut realiza

- estimări privind reducerea emisiilor de dioxid de carbon în cazul înlocuirii traficului auto cu metode de deplasare alternative

- estimări privind reducerea poluării în cazul realizării culoarelor verzi de-a lungul cursurilor de apă (OM3 Protecția și îmbunătățirea calității aerului atmosferic și combaterea schimbărilor climatice, punctaj +0,18)
- estimări privind reducerea poluării pânzei freatice (OM2 Protecția și îmbunătățirea calității apelor de suprafață și subterane, +0,07)

Se face referire la capitolul 1.6 Portofoliul de proiecte, se menționează că s-a făcut analiza fiecărui proiect din portofoliu, ceea ce este un demers remarcabil, dar considerăm că ar fi fost de dorit să se realizeze și efectul cumulativ a diferitelor proiecte care se referă la o zonă specifică sau după caz la teritoriul întreg al orașului sau a zonei metropolitane.

Desigur portofoliul de proiecte cuprinde un număr mare de proiecte ceea ce a făcut ca analiza acestui număr de proiecte să fie dificilă și din această cauză ar fi fost de dorit ca să solicitați Primăriei Tg. Mureș, un portofoliu restrâns de proiecte care vor putea fi realizate într-un orizont de timp rezonabil și să se elimine proiectele care reflectă un principiu corect, dar nu există condiții actuale pentru realizare. De exemplu proiectul 142 (4.4. Amenajare coridoare verzi cu circulație alternativă în lungul cursurilor de ape - Pârâul Budiul), este un proiect care reflectă un principiu corect, dar cine cunoaște situația poate să vă confirme că nu există nici premieze pentru acest proiect și nici nu s-a discutat despre un asemenea demers. Dacă ar fi fost inclus la OS 1, ar fi putut considera ca un subproiect la proiectul nr.1 (Amenajare de coridoare verzi la nivelul Municipiului Târgu Mureș)

Considerăm totodată, că capitolul **Concluzii** ar fi putut să fie mai detaliat și mai bine dezvoltat, mai ales că se dorește informarea și implicarea populației în demersurile privind SIDU (cel puțin declarativ există referiri în acest sens în document). Aceste concluzii sumare nu credem că sunt în măsură să trezească interesul părților interesate față de acest document.

Considerăm cel puțin ciudată concluzia formulată:

”• Componenta de mediu care cumulează cele mai multe potențiale efecte pozitive este:

sănătatea umană/populația

• Componenta de mediu care cumulează cele mai multe potențiale efecte negative este:

biodiversitatea, însă impactul asupra biodiversității variază în funcție de locația lucrărilor propuse în strategie.”

Dacă am înțeles bine această afirmație atunci, natura (biodiversitatea) cumulează potențiale efecte negative iar sănătatea umană/populația cumulează potențiale efecte pozitive.

Considerăm această afirmație ciudată deoarece teritoriul analizat (orașul și zona metropolitană) nu se află într-un mediu închis, ci fac parte din mediul natural cu interconexiuni cu zonele limitrofe (cum s-a menționat foarte corect în document), și conform teoriilor cele mai recente și abordării integrate, societatea umană face parte din mediul natural, deci efectele pozitive sau negative a unei activități care afectează mediul natural se resimt asupra sănătății umane pe termen mai scurt sau mai lung.

Referitor la capitolul:

„Propuneri rezultate din SIDU și evaluarea de mediu în cadrul procedurii SEA:

În cazul concret, al implementării prevederilor din SIDU se recomandă următoarele măsuri de reducere a efectelor implementării proiectelor aferente strategiei:

8.1. Factor de mediu sau de interes protectiv: SOL-SUBSOL Suplimentar fata de propunerile SIDU se impun următoarele masuri:

- Vor fi interzise evacuări necontrolate de ape uzate din gospodarii si de la agenții economici;
- Vor fi interzise depozitari neconforme de deșeuri pe văile râurilor sau in zone neamenajate;”

Acest capitol este un capitol foarte important în care se fac recomandări pentru luarea unor măsuri. Considerăm că prin structurarea mai bună a recomandărilor efectul ar fi fost mult mare.

De exemplu evacuarea necontrolată a apelor uzate sau depozitarea deșeurilor pe văile râurilor sau în zone neamenajate sunt interzise prin lege. Dacă cineva nefamiliarizat cu legislația citește acest document poate să considere că aceste recomandări nu sunt obligații, deci credem că ar fi fost mult mai eficient, dacă la aceste ”recomandări” ar fi fost menționată și legea care se referă la aceste activități, și ar fi fost separate ”recomandările” prevăzute de lege, de acele recomandări care pot fi realizate în mod voluntar.

În prezentul Punct de vedere am analizat doar câteva aspecte referitoare la documentul RAPORT DE MEDIU pentru “STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ ÎN CONTEXT METROPOLITAN ORIZONT 2030”, lăsând loc pentru o analiză mult mai detaliată, la care putem participa în caz de interes.